

Levende Skog

Standard for et bærekraftig
norsk skogbruk

Innhold

4	Levende Skog
	Kravpunkter:
9	1. Arbeidskraft og kompetanse
10	2. Avfallshåndtering
11	3. Bekyttelse av skogarealet
11	4. Biologisk viktige områder
18	5. Brannpåvirket skog
18	6. Fjellskog
19	7. Friluftsliv
20	8. Gamle grove trær og død ved
22	9. Genbevaring – skogstrær
23	10. Gjødsling og næringsbalanse
23	11. Hogsformer
25	12. Kantsoner
28	13. Kulturminner og kulturmiljøer
29	14. Landskapsplan
30	15. Langsiktig virkesproduksjon
31	16. Markberedning
31	17. Myr og sumpskog
32	18. Skogreising og treslagskifte
33	19. Skogstruktur
34	20. Skogsveger
34	21. Sprøyting
35	22. Terrengtransport
36	23. Treslagsfordeling
36	24. Åpenhet om miljøinformasjon
37	25. Samiske rettigheter

Levende Skog

Levende Skog som begrep ble etablert i 1998 da det ble enighet om standarder for et bærekraftig norsk skogbruk. Det var en historisk begivenhet. Da ble aktører innen skogbruk og skogindustri, miljø- og friluftslivorganisasjoner, fagbevegelse og forbrukerinteresser for første gang enige om standarder for bærekraftig forvaltning av skog.

Revisjon av Levende Skog

Arbeidet med revisjon av Levende Skog er gjennomført i perioden fra 27. august 2003 til 20. oktober 2006 av representanter for følgende organisasjoner:

Fellesforbundet
Friluftslivets fellesorganisasjon (FRIFO)
Friluftsrådernes Landsforbund
Norges Skogeierforbund
NORSKOG
SABIMA
Statskog SF
Treforedlingsindustriens Bransjeforening
Treindustrien
WWF Norge

Leder for arbeidsgruppen har vært adm. direktør Stein Lier-Hansen, Norsk Industri.

All tekst i dette dokumentet er en del av enigheten ved revisjonen av Levende Skog. Det er ved revisjonen enighet om at Levende Skog standarder endres til Levende Skog standard, ved at reviderte og nye enkeltstandarder endres til kravpunkter.

Rådet for Levende Skog

Levende Skog har et fast råd med navnet ”Rådet for Levende Skog”. Rådet for Levende Skog skal bidra til kommunikasjon og tillit mellom partene i perioden mellom revisjoner og bidra til at en har et formelt forum for å avklare mulige uenigheter om tolking av enighet.

I tillegg skal rådet ivareta overvåking av målsetninger knyttet til enkelte kravpunkter og sette i verk tiltak om nødvendig.

Nasjonal standard

Levende Skog er nasjonal standard for et bærekraftig norsk skogbruk.

Levende Skogs mål er et skogbruk som:

- Følger alle relevante nasjonale lover og forskrifter.
- Bevarer miljøkvalitetene i gammel naturskog.
- Bevarer mangfoldet av skoglige økosystemer.
- Bevarer grunnlaget for levedyktige populasjoner av arter som naturlig hører hjemme i Norge.
- Gir grunnlag for aktiv utnyttelse av skogressursene for lønnsom næringsvirksomhet og verdiskaping.
- Skaper et godt miljørelatert omdømme for norske skogbaserte produkter i det internasjonale markedet.
- Sikrer at de som har sitt arbeid i skogen har et arbeidsmiljø hvor helse og sikkerhet blir ivaretatt.
- Sikrer at skogen i Norge gir grunnlag for et variert friluftsliv med rike naturoplevelser.
- Bidrar til å bevare kulturminner og verdifulle kulturlandskap.

(Denne listen er ikke uttømmende.)

Kravpunkt

Levende Skog standard for et bærekraftig norsk skogbruk har 25 kravpunkter som til sammen dekker områder og tiltak som har miljøpåvirkning eller er av betydning ved utøvelse av skogbruk.

Hvert kravpunkt innledes med en kort beskrivelse av hva en ønsker å oppnå med kravpunktet. Videre har kravpunktet beskrivelse av:

KRAV OG REGLER

Krav og regler er beskrivelse av hva skogeier må oppfylle for å nå målene som er satt for Levende Skog. Krav kan være presisering av lovpålagte plikter knyttet til forvalter av skogeiendommen generelt. Det kan være krav til planlegging eller dokumentasjon på eiendomsnivå og konkrete krav som skal følges ved gjennomføring av hogst og skogbehandling. Regler er beskrivelse og konkretisering av hvordan kravet skal praktiseres ved hogst og skogbehandling.

OVERVÅKING

Overvåking er beskrivelse av krav til skogtilstand på større areal enn enkelteiendom. Her kan Rådet for Levende Skog sette i verk tiltak om en kommer under fastsatt minstekrav.

FORKLARINGER

For enkelte kravpunkt er det skrevet forklaring av ord eller definisjoner brukt under krav og regler.

Miljøsertifisering av skogbruk

Levende Skog standard kan brukes i miljøsertifisering av skogbruk uavhengig av sertifiseringssystem. Kravpunktene er forpliktelser skogeiere må følge ved forvaltning av sin skogeiendom, enten den er direkte sertifisert eller med i en gruppesertifisering. Kravene gjelder på eiendomsnivå så fremt ikke annet er presisert.

Forhold til lover og forskrifter

Levende Skog standard bygger på lover og forskrifter som regulerer næringsvirksomhet i skogen. Der lover og forskrifter regulerer næringsvirksomhet i skog, gjelder myndighets-pålagte bestemmelser foran Levende Skog standard.

Omdisponering av skogareal til andre formål enn landbruksformål reguleres av norsk lovverk, herunder Plan- og bygningsloven og Jordloven, og kan bare skje når myndighetene etter en total samfunnsmessig vurdering har gitt nødvendige tillatelser.

Skog med stor bevaringsverdi

I internasjonal skogsertifisering brukes begrepet High Conservation Value Forest, forkortet til HCVF, om skog med stor bevaringsverdi. Slik skog er internasjonalt definert i fire grupper:

- 1.** Skog av global, regional eller nasjonal betydning og verneverdi fordi den inneholder:
  - a.** særlig konsentrasjon av spesielt biologisk mangfold (for eksempel endemiske arter, trua arter, skog med refugiekarakter og/eller
  - b.** store skogområder som fungerer som et stabilt økosystem på landskapsnivå og der det finnes gode populasjoner av de fleste naturlig tilhørende arter.
- 2.** Skogområder som selv er eller inneholder sjeldne eller trua økosystem.
- 3.** Skogområder som er særlig viktige for at landskapet skal kunne opprettholde viktige naturgitte funksjoner (f.eks vannbalanse, avrenning eller erosjon).
- 4.** Skogområder som er viktige for å sikre grunnleggende behov for lokalsamfunn, eller tradisjonell og kulturell egenart.

For Norge kan HCVF-områder dekkes av:

- Biologisk viktige områder avsatt i samsvar med Levende Skog.
- Nasjonalparker og naturreservater.
- Vernskog avsatt som vern mot naturskader i samsvar med Lov om skogbruk, § 12.
- Skogareal regulert til naturvern- eller friluftsføremål etter Plan- og bygningsloven.
- Administrativt fredete områder.

Kravpunkter

1. Arbeidskraft og kompetanse

Kravpunktet skal sikre at den som gjennomfører skogbrukstiltak har tilstrekkelig kunnskap til å gjennomføre arbeidet på en tilfredsstillende måte i samsvar med denne standarden.

KRAV OG REGLER

Skogeier skal sørge for at den som utfører arbeid i skogen får relevant informasjon om denne skogens kjente miljøverdier. Den som utfører arbeidet skal ha kunnskap om god og bærekraftig skogbehandling.

Skogeier og/eller den som utfører arbeid i skogen for vedkommende, skal ha nødvendig kunnskap om arbeidsteknikk og førstehjelp, samt det regelverk som gjelder for helse, miljø og sikkerhet ved skogsdrift.

Skogeier og/eller forvalter må kunne dokumentere at alminnelige sikkerhetsmessige og velferdsmessige hensyn ivaretas både for egne ansatte og i entreprenørbedrifter.

Skogeier som arbeider i egen skog skal følge alminnelige sikkerhetsbestemmelser.

FORKLARINGER

Skogeiers ansvar for å ”sørge for at den som utfører arbeid i skogen får relevant informasjon om denne skogens kjente miljøverdier” er begrenset til de opplysningene som er tilgjengelige i offentlige registre eller opplysningene er av en slik art at det er naturlig for den enkelte skogeier å være kjent med opplysningen.

Skogeiers ansvar gjelder uavhengig av egen kompetanse. Har ikke skogeier tilstrekkelig kompetanse, må slik kompetanse skaffes til veie.

2. Avfallshåndtering

Kravpunktet skal sikre forsvarlig avfallshåndtering og at en unngår forurensning.

KRAV OG REGLER

I forbindelse med arbeid i skogen skal skogeier sørge for at minst mulig avfall og utslipp oppstår, og at avfall, i den grad det oppstår, blir håndtert på en forsvarlig måte.

Alt søppel som oljekanner, bensinkanner, fettpatroner, dekk, kasserte deler, ståltau, plast o.l. samt utrangerte hvilebrakker skal være fjernet når et arbeid er slutført.

Alt farlig avfall som olje, batterier m.m. skal samles opp og leveres til offentlig godkjente mottak.

Beste tilgjengelige teknologi (BAT) skal brukes ved valg av maskiner og utstyr.

Prosessmaskiner med store oljemengder under høyt trykk skal ha utstyr som begrenser oljeutslippet til et minimum ved et eventuelt slangebrudd e.l.

Oljelekkasjer på maskiner som brukes ved skogsdrift skal tettes snarest. Det skal være godt renhold på maskinene, slik at lekkasjer raskt kan oppdages.

Alle oljelagre og drivstofftanker skal sikres mot lekkasje og mulig sabotasje.

Drivstoff skal ikke lagres i nærheten av drikkevannskilder (min. 50 meter avstand) for å unngå forurensning.

FORKLARINGER

BAT (best available technology). Dette er en internasjonal standard om å velge beste tilgjengelige teknologi, for eksempel maskiner og innsatsvarer, når det er kommersielt brukbart.

3. Beskyttelse av skogarealet

Kravpunktet skal sikre at eiendomsforvaltningen ikke forringer ressursgrunnlaget.

KRAV OG REGLER

Det skal ikke gjennomføres skogbrukstiltak som kan forringe ressursgrunnlaget jf. Skogbrukslovens bestemmelser om skogvern.

Omdisponering av skogareal til andre formål enn landbruksformål kan bare skje når myndighetene har gitt de nødvendige tillatelser.

---

4. Biologisk viktige områder

Skog definert som biologisk viktige områder har betydning for et stort antall arter i skogen. Spesielt gjelder det for arter vurdert som truet på den norske rødlisten. Kravpunktet skal sikre slik skog.

KRAV OG REGLER

Minst 5 % av produktivt skogareal skal forvaltes som biologisk viktige områder.

Kravet kan ivaretas på to måter:

1. Ved sertifisering av enkelteiendom gjelder kravet på eiendomsnivå etter regler under punkt A og B. Skogeiere i et område kan samarbeide om å oppfylle reglenes punkt A.
2. Ved gruppesertifisering gjelder kravet etter regler under punkt A og C. Skogeiere i et område kan samarbeide om å oppfylle reglenes punkt A. Punkt C beskriver krav til sertifikatholder. Alternativt kan en skogeier eller en gruppe skogeiere velge å oppfylle kravet i henhold til punkt 1.

A Nøkkelpotoper skal registreres, velges ut, dokumenteres og kartfestes. Metodene Miljøregistrering i Skog (MiS) eller Siste Sjanse-metoden (SiS) skal brukes. Ved registrering og utvelgelse av nøkkelpotoper skal det benyttes skogbiologisk kompetanse godkjent av sertifikatholder.

Nøkkelpotopene skal settes av urørt eller forvaltes på en måte som ikke forringer forholdene for biologisk mangfold eller forvaltes på en måte som bedrer forholdene for det biologiske mangfoldet. Der biologisk viktige områder forvaltes på annen måte enn urørt, skal skjøtseltiltak utarbeides i samråd med person med skogbiologisk kompetanse godkjent av sertifikatholder.

Tresatt impediment med eldre skog kan regnes som nøkkelpotop når det ligger inntil eller i mosaikk med produktiv skog og har miljøkvaliteter i samsvar med godkjente registreringsmetoder. Der tresatt impediment inngår i biologisk viktig område, regnes arealet som produktivt areal på eiendommen.

Utvalgte nøkkelpotoper skal dokumenteres i en miljøoversikt. Der skjøtseltiltak kan gjennomføres, skal det være beskrevet i miljøoversikten. Eiendommer med større produktivt areal enn 250 dekar skal dokumentere utvalgte nøkkelpotoper fortløpende og innen utgangen av 2012.

Inntil nøkkelpotoper er registrert på eiendommen, skal det legges til grunn et føre var-prinsipp, og verdiene i sannsynlige nøkkelpotoper skal bevares inntil registrering er foretatt av faglig kompetent personell godkjent av sertifikatholder.

B I den grad det er nødvendig for å oppfylle arealkravet, skal skogeier i tillegg til arealer etter punkt A sette av andre skogområder som biologisk viktige områder. Kravet gjelder for eiendommer med produktivt areal større enn 250 dekar. Slik avsetning skal være dokumentert i miljøoversikt innen utgangen av 2009.

Skogeier skal legge vekt på å sette av skogområder som på sikt kan bli nøkkelbiotoper (restaurering). Skogeier kan velge blant arealer av følgende skogtyper (se også forklaringer):

- Gammel skog / gammel naturskog
- Kalkskog, også yngre kalkskog, der den forvaltes planmessig for å ta vare på artsmangfold
- Sumpskog / myrskog
- Edellauvskog
- Hagemarkskog
- Kystgranskog / kystfurskog
- Brannpåvirket skog
- Kantsoner med inntakt økologisk funksjon
- Tresatt impediment innenfor eller inntil biologisk viktige områder

Tresatt impediment med eldre skog kan regnes som biologisk viktig område når det ligger inntil eller i mosaikk med produktiv skog av ovennevnte kvaliteter. Maksimalt kan tresatt impediment utgjøre 25 % av arealet. Der tresatt impediment inngår i biologisk viktig område regnes arealet som produktivt areal på eiendommen.

De avsatte arealene skal forvaltes urørte eller skjottes på en måte som ikke forringer forholdene for det biologiske mangfoldet.

Ønsker skogeier å bytte avsatte områder med nye områder, må dette dokumenteres i miljøoversikten og godkjennes av sertifikatholder.

Der flere skogeiere samarbeider om ivaretagelse av kravet, kan dokumentasjon skje i felles miljøoversikt.

Produktiv skog vernet som naturreservat eller nasjonalpark etter Naturvernloven kan inngå i arealet. Uavhengig av om det er vernet skog i et område som naturreservat eller nasjonalpark etter Naturvernloven, skal det gjennomføres nøkkelbiotopregistrering etter punkt A.

- Ⓢ Ved gruppesertifisering dokumenteres det ved hjelp av fylkesvis statistikk at minst 5 % av produktivt skogareal forvaltes som biologisk viktige områder.

Følgende arealkategorier inngår i grunnlaget for dokumentasjon av at minst 5 % av produktivt areal forvaltes som biologisk viktige områder:

- 1 Arealer forvaltet i samsvar med regler punkt A.
- 2 Produktiv skog vernet som naturreservat eller nasjonalpark etter Naturvernloven.
- 3 Arealkategorier med avgrensning i samsvar med beskrivelser i Tabell a under dokumentert med data på fylkesnivå fra Landsskogtakseringen. Inntil 25 % tresatt impediment kan regnes med til arealkategoriene. Status er beskrevet i Tabell b under.

Tabell a Beskrivelse av arealkategorier

Arealkategori	Avgrensning
Edellauvskog	Areal med helling brattere enn 50 %, pluss areal med helling brattere enn 33 % og driftsveg lengre enn 500 meter.
Sumpskog	Areal med driftsveg lengre enn 1000 meter.
Myrskog	Alt areal med unntak av bjørkedominert myrskog med boniteter lavere enn H11.
Kalklågurtskog	Areal i hogstklasse 4 og 5.
Kantsoner	Areal i hogstklasse 3 og eldre med bredere kantsoner enn 10 meter i gjennomsnitt til vann, vassdrag og myr.
Gammel skog	Areal i hogstklasse 4 og 5 med driftsveg lengre enn 2500 meter. Areal i hogstklasse 4 og 5 med helling brattere enn 50 % og driftsveg lengre enn 1000 meter. Areal i hogstklasse 5 med driftsveg lengre enn 1000 meter på bonitet H6.

Tabell b. Status 2006 for arealkategorier på fylkesnivå i prosent av produktivt areal. I fylker med mer enn 25 % tresatt impediment i arealkategoriene er arealet redusert til maksimalt å ha 25 % tresatt impediment.

Fylke	Produktivt skogareal med maksimalt 25 % tresatt impediment.
Østfold	6,1 %
Oslo og Akershus	6,1 %
Hedmark	11,7 %
Oppland	10,2 %
Buskerud	9,3 %
Vestfold	7,7 %
Telemark	13,3 %
Aust-Agder	16,6 %
Vest-Agder	14,1 %
Rogaland	16,4 %
Hordaland	16,3 %
Sogn og Fjordane	21,5 %
Møre og Romsdal	16,6 %
Sør-Trøndelag	21,0 %
Nord-Trøndelag	23,2 %
Nordland	21,7 %
Troms	21,0 %

Statistikk over arealer forvaltet etter punkt C innen hvert fylke godkjennes av Rådet for Levende Skog.

Krav til tiltak ved hogst i arealkategorier punkt 3

Ved hogst innenfor arealkategorier under punkt 3 skal sertifikatholder i fylker med mindre areal enn 9 % (sum areal av punktene 1, 2 og 3 over) forsikre seg om at vedkommende eiendom forvalter minst 5 % av det produktive arealet som biologisk viktige områder. Før hogst skal det alltid foretas registrering av miljøkvaliteter ved hjelp av Levende Skogs rutine for føre var- vurdering av mulig nøkkelbiotop. Registreringen skal godkjennes av sertifikatholder.

I fylker hvor sum arealer som inngår i grunnlaget for dokumentasjon synker til under 7 %, skal det på vedkommende eiendom kartfestes og dokumenteres at minst 5 % av det produktive arealet forvaltes som biologisk viktige områder, jf. punkt B.

I fylker hvor sum arealer som inngår i grunnlaget for dokumentasjon synker ned til 5 % skal det gjennomføres kartfesting og dokumenteres at minst 5 % av det produktive arealet forvaltes som biologisk viktige områder, jf. punkt B. Rådet for Levende Skog skal godkjenne gjennomføring.

Alle sertifikatholdere skal årlig rapportere hogstaktivitet i arealkategorier etter punkt 3.

FORKLARINGER

Nøkkelbiotop

Nøkkelbiotop er betegnelse på arealer registrert, valgt ut og forvaltet som del av areal satt av som biologisk viktige områder i henhold til Miljøregistrering i Skog (se egen instruks utarbeidet av NIJOS 2001 og hovedrapport fra prosjekt Miljøregistrering i Skog) og Siste Sjanse-metoden (se Siste Sjanse - rapport 2002-11).

Gammel skog / gammel naturskog

Gammel skog er hogstklasse 4 og 5. Skog som skal settes av som biologisk viktig område, skal ha kvaliteter som gjør at skogområdet på sikt kan bli nøkkelbiotop (restaurering). Slik skog kjennetegnes vanligvis av aldersvariasjon og sjiktning.

Gammel naturskog har en dynamikk som vurderes å være dominert av naturlige forstyrrelser og i liten grad av menneskelig påvirkning. Dette gjenspeiles i skogens sammensetning, variasjon og struktur.

Kalkskog, også yngre kalkskog, der den forvaltes planmessig for å ta vare på artsmangfold

Kalkskog eller kalklågurtskog er en egen vegetasjonstype. Der det er satt i verk restaurering i yngre skog for å ta vare på artsmangfold kan arealet regnes som biologisk viktig område.

Sumpskog / myrskog

Med myr- og sumpskog menes skog på torvmark eller sumpjord der vegetasjonen er dominert av fuktrevende arter og innslag av myrplanter. Myrskog er i hovedsak vegetasjonstypen furumyrskog. Sumpskog er i hovedsak vegetasjonstypene gran- og bjørkesumpskog og lauv- og viersumpskog. Myr- og sumpskog opptrer ofte i mosaikk med myr og/eller fastmark som gradvise overganger. Myr- og sumpskog kan deles i produktiv skog, med produksjonsevne større enn 0,1 kubikkmeter pr. dekar og år, og i trebevokst impediment med tretetthet ned til 6 trær pr. dekar som kan bli 5 meter høye.

Edellauvskog

Edellauvskog er skog som domineres av varmekjære lauvtrær som alm, ask, bøk, eik, lind, spisslønn og svartor.

Hagemarkskog

Eldre skog i kulturlandskap som kan henføres til hogstklasse 4 og 5 (minimum 6 trær pr. dekar) kan regnes som biologisk viktig område.

Kystgranskog / kystfuruskog

Kystgranskog finnes i raviner og på fuktige steder i kyststrøk i Trøndelag og på Helgeland. Kjennetegnes også av lav og moser i ”trøndelagselementet”. Flere av artene er i kategoriene truet på rødlisten.

Kystfuruskog i forskjellige utforminger som er sjeldne i Norge og internasjonalt. Hovedutbredelse er fra Rogaland til Møre og Romsdal. Viktige utforminger er purpurlyng-furuskog, lågurt-furuskog med eføy og kristtorn, furu-hasselskog med velutviklet lavflora og såkalt ”mineralrik furuskog” i Møre og Romsdal.

Brannpåvirket skog

Brent skog i hogstklasse 3, 4 og 5 kan regnes med så lenge det er innslag av stående døde trær.

Kantsoner med intakt økologisk funksjon

Skog i kantsoner i hogstklasse 4 og 5 med minimum gjennomsnittlig bredde i samsvar med regler i kravpunktet kantsoner og intakt økologisk funksjon regnes som biologisk viktig område.

Tresatt impediment innenfor eller inntil biologisk viktige områder

Med tresatt impediment menes eldre skog med mindre produksjon enn 0,1 kubikkmeter pr. dekar og år, men med minimum 6 trær pr. dekar som er minimum 5 meter høye. Tresatt impediment kan være fastmark eller myr- og sumpskog. Mest aktuelle eksempler er kalkskog, rasmarker med edellauvskog, myrskog og sumpskog.

5. Brannpåvirket skog

Kravpunktet skal sikre livsbetingelser for arter som er mer eller mindre avhengige av brent skog som livsmiljø.

KRAV OG REGLER

Ved skogbranner i eldre skog der mer enn 5 dekar er brannpåvirket, skal 5 dekar pr. eiendom settes igjen urørt i 10 år. Ved skogbranner i eldre skog på arealer mindre enn 5 dekar settes hele arealet igjen urørt i 10 år.

Avsatt brent skogareal skal i løpet av 10-årsperioden for avsetning vurderes i forhold til standarden Biologisk viktig områder.

Ved skogbranner større enn 100 dekar skal avsetning av arealer vurderes av skogbiologisk fagkompetanse og være faglig begrunnet.

---

6. Fjellskog

Kravpunktet skal sikre biologisk mangfold og opplevelsesverdier i fjellskogen.

KRAV OG REGLER

I vernskog mot fjellet skal det legges vekt på å fremme og opprettholde et gammelskogpreg.

Ved hogst skal det i størst mulig utstrekning brukes fjellskoghogst for gran. For furu brukes i størst mulig grad småflatehogst og mindre frøtrestillingshogster for å få opp foryngelse.

Fjellskoghogst forutsetter at skogen etter hogst fortsatt kan klassifiseres til enten hogstklasse 4 eller 5.

OVERVÅKING

Minst 50 % av skogen i vernskogen mot fjellet skal ha et gammelskogpreg. Dette skal vurderes med utgangspunkt i det datagrunnlaget som til enhver tid foreligger fra Landskogstakseringen for de enkelte fylker. Rådet har plikt til å sette i verk tiltak når data fra Landsskogtakseringen viser en utvikling som truer målet om minst 50 % andel gammelskogpreg. Andelen gammelskogpreg måles her som skog i hogstklasse 4 og 5.

FORKLARINGER

Med fjellskog menes vernskog opp mot fjellet definert i samsvar med paragraf 12 i Lov om skogbruk. Regler bestemt i samsvar med Lov om skogbruk skal overholdes.

Småflatehogst er flatehogst av areal fra 2 til 5 dekar, med utforming slik at det kan forynges naturlig fra kant.

---

7. Friluftsliv

Naturopplevelse er en vesentlig del av friluftslivet. Kravpunktet skal bidra til å sikre mulighetene til ferdsel og naturopplevelse i skog.

KRAV OG REGLER

Ved skogbrukstiltak skal det legges vekt på å ivareta opplevelseskvalitetene, særlig langs stier og skiløyper.

Allmennheten har rett til fri ferdsel, samt rett til å plukke bær og sopp innenfor de rammer som settes av Frilufsloven og annet lovverk.

Næringsutøvelse på skogarealene skal gjennomføres slik at det faktiske innhold i den frie ferdselsretten opprettholdes.

Skogeier skal innen rammene av rimelig næringsutnyttning og privatlivets fred bidra til hensiktsmessige løsninger for anlegging av stier, skiløyper, rasteplasser o.l. og for

uteområder for barnehager, skoler og skolefritidsordninger, og gi tillatelse til slike når det ikke er i strid med viktige næringsmessige eller økologiske hensyn. Dette endrer ikke rettighetsforholdene etter Friluftsløvsloven.

Kravpunktet kantsoner er ikke til hinder for at det tilrettelegges fiskeplasser, rasteplasser og utsiktsplasser der dette ikke er i strid med viktige næringsmessige eller økologiske hensyn.

FORKLARINGER

Med stier og skiløyper menes alle stier og skiløyper som er merket, som framgår av kartserien N50 eller har tilsvarende bruk eller framstår tydelige i terrenget.

---

8. Gamle grove trær og død ved

Kravpunktet skal sikre levesteder for arter knyttet til gamle grove trær og død ved.

KRAV OG REGLER

Ved hogst skal det settes igjen gjennomsnittlig 10 stormsterke trær pr. hektar som livsløpstrær, gjerne i grupper. Livsløpstrærne velges primært blant de eldste trærne i bestandet.

Stående døde lauvtrær, grov død furu og naturlige høgstubber av alle treslag skal som regel spares ved hogst.

Liggende død ved (låg) eldre enn 5 år skal ikke fjernes ved hogst.

Både dominerende treslag og eventuelt sjeldne/uvanlige treslag skal være blant livsløpstrærne.

Trær med stor visuell verdi, trær med reirfunksjon, gamle grove ospetrær og gamle styva / lauva lauvtrær skal prioriteres ved utvalgelse av livsløpstrær.

Der det er fare for stormfelling, kan gran og osp kappes til høgstubbe, men ikke alle trærne av samme treslag. Høgstubber kan inngå som del av antall livsløpstrær.

Livsløpstrær som dør, skal forbli i skogen. Livsløpstrær som har blåst ned, kan fjernes av hensyn til ferdsele i stier og skiløyper og der det vurderes farlig for barns lek.

Stående død gran kan inngå med inntil halvparten av antall livsløpstrær. Stående døde trær og høgstubber som vurderes som farlige for barns lek, kan hogges.

Det er ikke krav til å ha samme treslagsfordeling blant livsløpstrærne som i driftsområdet, men hovedtreslaget skal være representert.

Gran som livsløpstrær kan med fordel settes igjen:

- I kantsoner mot vassdrag, myr eller innmark der dette er en del av driftsområdet. Der livsløpstrærne plasseres i kantsoner, er det ikke nødvendig å øke kantsonebredden. Slik plassering av livsløpstrær gir bedre økologisk funksjon
- På steder som av topografiske årsaker er mer skjermet mot vind, for eksempel i søkk, i kløfter og mot bergvegger
- I grensa mot nabobestand eller i andre bestand i driftsområdet

Kravet om 10 livsløpstrær pr. hektar gjelder som gjennomsnitt for et definert driftsområde, som kan bestå av flere bestand.

Livsløpstrær tilhørende gjennomført hogst skal kunne identifiseres, også når livsløpstrærne er plassert utenfor driftsområdet der det er del av et driftsområde som hogges over noen år.

For å finne stormsterke grantrær som kan fungere som livsløpstrær, kan undertrykte trær med en diameter ned til ca. 20 cm brukes.

Varierer bonitetsforholdene i driftsområdet, skal det legges vekt på å spre livsløpstrærne på ulike boniteter.

Det skal ikke settes igjen livsløpstrær av fremmede treslag. Det samme gjelder for gran på skogreiste arealer i skogreisingsstrøk og utenlandske provenienser som åpenbart ikke er tilpasset forholdene på voksestedet.

FORKLARINGER

Trær med reirfunksjon er trær med hakkespetthull eller rovfugleir.

Med naturlig høgstubbe menes naturlig dødt tre der øvre del har falt av. Med kappet høgstubbe menes tre som kappes høyere enn ca. 3 meter.

FORHOLDET TIL SKOGHYGIENE

Livsløpstrær som dør skal forbli i bestandet. Bare helt unntaksvis vil dette kunne komme i konflikt med bestemmelsene i Forskrift om bærekraftig skogbruk.

Skal standardens krav settes til side, må det være gitt et skriftlig pålegg fra skogbruksmyndighetene om at slike trær skal fjernes.

---

9. Genbevaring – skogstrær

Kravpunktet skal sikre naturlig genetisk variasjon hos skogstrær

KRAV OG REGLER

Skogstrærnes naturlige genetiske variasjon skal ivaretas. Genmodifisert plantemateriale skal ikke brukes. Reglene for bruk av frø og planter i Forskrift om skogfrø og skogplanter legges til grunn.

Dokumentasjon av opprinnelsen til brukt frø- og plantemateriale skal oppbevares.

10. Gjødsling og næringsbalanse

Kravpunktet skal sikre at gjødsling og askespredning skjer på en forsvarlig måte og at næringstap og næringslekkasje skal være minst mulig.

KRAV OG REGLER

Skogbruk skal drives slik at markas naturlige prosesser og langsiktige produksjonsevne opprettholdes. Næringstap og næringslekkasje skal være minst mulig. Områder med spesielle miljøverdier skal ikke gjødsles eller påvirkes av gjødsling eller askespredning.

For å øke virkesproduksjonen, kan det gjødsles på egnede arealer på vegetasjonstypene blokkebærskog, bærlyngskog og blåbærskog. Torvmark med allerede etablert foryngelse kan gjødsles. Vitaliseringsgjødsling kan gjennomføres når det er fastslått at skogen har nedsatt vitalitet pga. menneskeskapt forurensning.

Askespredning i skog kan skje som tilbakeføring av næringsstoffer til egnet skogsareal. Askespredning i yngleperioden skal unngås. Bare herdet og behandlet aske med godkjente verdier for tungmetaller kan tilbakeføres til skog. Kun granulerte askeprodukter kan benyttes på hogstflater.

Ved gjødsling og askespredning i skog skal det settes igjen ugjødslete soner mot vann og vassdrag for å unngå avrenning. Gjødsling skal ikke skje før snøsmeltingen er ferdig - for øvrig tilpasses gjødslingstidspunktet slik at risikoen for næringslekkasje blir minst mulig. Askespredning kan starte sammen med snøsmeltingen.

---

11. Hogstformer

Kravpunktet skal sikre at det brukes hogstformer og foryngelsesmetoder som balanserer hensyn til skogeiers økonomi, biologisk mangfold og andre miljøverdier.

KRAV OG REGLER

Avvirkningsmulighetene skal utnyttes innenfor de rammer hensynet til økonomi, biologisk mangfold og andre miljøverdier setter. Gjennom tynning skal det legges til rette for økt andel lukket hogst.

Valg av hogstform og gjennomføringen av hogsten skal tilpasses forholdene på stedet, slik at området miljøkvaliteter bevares, landskapshensyn ivaretas og forholdene legges til rette for en tilfredsstillende foryngelse med treslag tilpasset voksestedet.

Der forholdene økonomisk og biologisk ligger til rette for det, skal det brukes lukkede hogster ved foryngelse av gran. Forutsetningen for bruk av lukkede hogstformer i grandominert skog er at en kan oppnå god stabilitet hos gjenstående trær, og at hogstformen gir grunnlag for en tilfredsstillende foryngelse slik forholdene er på voksestedet. Småflatehogst kan brukes når dette gir tilfredsstillende muligheter for naturlig foryngelse. Når forholdene ikke er tilstede for naturlig foryngelse, benyttes flatehogst og planting eller såing.

Der forholdene ligger til rette for det, skal furuskog forynges ved hjelp av frøtrestillingshogst eller andre hogstformer som legger forholdene til rette for naturlig foryngelse. Ved treslagsskifte og når betingelsene for naturlig foryngelse ikke er til stede, skal flatehogst og planting benyttes.

Lukkete hogster skal brukes der det er egnet for å oppnå ny foryngelse med edellauvskog. Det skal ikke skje treslagsskifte i edellauvskog, med unntak på vegetasjonstypen blåbær-eikeskog.

Størrelse og arrondering av flatehogster og frøtrestillingshogster skal tilpasses landskapets former og linjer. I mye brukte friluftslivområder skal det legges vekt på å begrense og variere størrelsen på foryngelsesflatene.

Hogstavfall skal ryddes bort fra bekker, elver, vann og stier og skiløyper etter avsluttet hogst.

Dersom ikke særskilte forhold tilsier noe annet, skal rydding foretas omgående etter avsluttet hogst. Mens hogsten pågår, skal det, for å unngå unødvendige hindringer for allmenn ferdsel, ryddes i stier og skiløyper så snart det er praktisk mulig.

FORKLARINGER

Småflatehogst er flatehogst av areal fra 2 til 5 dekar, med utforming slik at det kan forynges naturlig fra kant.

Med stier og skiløyper menes alle stier og skiløyper som er merka, som framgår av kartserien N50 eller har tilsvarende bruk eller framstår tydelige i terrenget.

---

12. Kantsoner

Kravpunktet skal sikre at det bevares eller utvikles stabile kantsoner til myr, vann og vassdrag og kulturlandskap. Kantsonene har en rekke viktige økologiske funksjoner og tjener flere formål knyttet til biomangfold, vannkvalitet, landskap og friluftsliv.

KRAV OG REGLER

Der det er naturlig grunnlag for det, skal en ved hogst og skogbehandling bevare eller utvikle en flersjiktet kantsoner langs myrer, vann og vassdrag og mot kulturlandskap.

Kantsone mot myr

Kantsone mot myr skal stå på fastmark, men trær på myra kan tas med i vurderingen mht. kantsonens økologiske funksjon.

Det skal legges til rette for en stedegen treslagssammensetning i kantsonen.

Kantsonenes bredde

De økologiske forhold indikeres av vegetasjonstypene. Det er viktig å skape stabile kantsoner. Bredden må tilpasses forholdene på stedet og kan variere innen en og samme kantsoner. Bare unntaksvis vil det være behov for kantsoner med bredde på mer enn én trehøyde. Enkle trerekker som kantsoner har knapt noen økologisk funksjon. Mot myrer skal vegetasjonstypene og terrengform være retningsgivende for kantsonenes bredde.

Med utgangspunkt i en kantsonebredde på 10-15 m bør en justere for følgende:

- Edellauv-, høgstaude-, storbregne- og sumpskog – vesentlig bredere (25-30 meter).
- Bratt terreng mot myr - smalere kantsone.
- Tørr vegetasjon og tørt terreng mot myr - smalere kantsone.
- Énsjiktet furuskog - smalere kantsone.
- Tett sjiktet lauvskog mot myr - smalere kantsone.
- Énsjiktet granskog - svært smal kantsone.
- Mindre myrer - ned mot 5 meter.

Etablering av kantsoner er normalt bare aktuelt for myrer og sumpskoger større enn 2 dekar.

Skjøtsel av kantsonen

Det kan hogges ut enkelttrær i kantsonen, men ikke mer enn at kantsonen opprettholder sin funksjon. Alle stedegne treslag, sjiktning og nøkkelementer i en kantsone skal være tilstede også etter eventuelt utplukk av enkelttrær. I énsjiktet eldre skog kan det hogges for å etablere en sjiktet kantsone. I énsjiktet skog i h.kl. 3 og 4 bør det ved tynning legges vekt på å etablere en fullverdig kantsone med lauvskog før sluttavvirkning. Kantsoner bør etableres og utvikles mest mulig naturlig.

Forklaringer

Med en kantsones økologiske funksjoner menes:

- Skape stabile korridorer med eldre skog i landskapet.
- Være leveområde for arter som krever stabile miljø.
- Funksjonelt miljø med innslag av gamle trær og død ved.

Kantsone mot myr- eller sumpskog er et estetisk element i skoglandskapet.

Med myr- og sumpskog menes skog på torvmark eller sumpjord der vegetasjonen er dominert av fuktlovsarter og innslag av myrplanter.

Kantsone mot vann og vassdrag

Det skal bevares eller utvikles en flersjiktet kantsone mot vann og vassdrag bredere enn én meter ved normalvannstand der dette er naturlig.

Kantsonenes bredde

De økologiske forhold i og langs et vassdrag indikeres av vegetasjonstypene. Det er viktig å skape stabile kantsoner. Bredden må tilpasses forholdene på stedet og kan variere innen én og samme kantsone. Bare unntaksvis vil det være behov for

kantsoner med bredde på mer enn en trehøyde. Langs elver og bekker bredere enn to meter skal vegetasjonstypene og terrengformen være retningsgivende for kantsonenes bredde. Med utgangspunkt i en kantsonebredden på 10-15 meter bør en justere for følgende:

- Edellauv-, høgstaude-, storbregne- og sumpskog – vesentlig bredere (25-30 meter)
- Sumpskog mot vassdraget - bredere kantsoner.
- Bratt terreng opp på begge sider av vassdraget - smalere kantsoner.
- Tørr vegetasjon og tørt terreng mot vassdraget - smalere kantsoner.
- Énsjiktet furuskog - smalere kantsoner.
- Tett sjiktet lauvskog mot vassdraget - smalere kantsoner.
- Énsjiktet granskog - svært smal kantsoner.
- Smalere bekker enn 2 meter - ned mot 5 meter.

For å fange opp de spesielle forholdene som oppstår i periodevis oversvømte arealer, skal normalt oversvømmingsareal inngå i kantsonen.

Av hensyn til friluftslivet kan kantsonene stedvis åpnes, men bare dersom de økologiske verdiene blir ivarettatt andre steder langs vassdraget.

Skjøtsel av kantsonen

Det kan hogges ut enkelttrær i kantsonen, men ikke mer enn at kantsonen opprettholder sin funksjon. Alle stedeegne treslag, sjiktning og nøkkelementer i en kantsoner skal være tilstede også etter eventuelt utplukk av enkelttrær.

I énsjiktet eldre skog kan det hogges for å etablere en sjiktet kantsoner. I énsjiktet skog i hogstklasse 3 og 4 bør det ved tynning legges vekt på å etablere en fullverdig kantsoner med lauvskog før sluttavvirkning.

Kantsoner bør etableres og utvikles mest mulig naturlig.

FORKLARINGER

Med en kantsones økologiske funksjoner menes:

- Skape stabile korridorer med eldre skog i landskapet.
  - Være leveområde for mange arter.
  - Gi stabile lys-, skygge og temperaturforhold for arter som lever i bekker, elve- og vannkanter.
  - Tilføre næring i vannet i form av strø og smådyr.
  - Gi skjulmuligheter for arter som lever i bekker, elver og vannkanter.
  - Kunne filtrere næringssig fra hogsten.
- Kantsoner mot vann og vassdrag er et estetisk element i skoglandskapet.

Kantsone mot kulturlandskap

Det skal gjennom skjøtsel eller hogst bevares eller utvikles stabile og naturlig varierte skogbryn rundt verdifulle kulturlandskap, åkerholmer og andre småbiotoper. Det skal etableres en stedegen treslagssammensetning i skogbrynet med et betydelig lauvinnslag og det skal prioriteres at lauvtrær dominerer i hele omløpet.

Kantsonens bredde

Det er tilstrekkelig med en kantsone på 5 - 10 meter.

FORKLARINGER

Det er gjennomført registreringer av spesielt verdifulle kulturlandskap. Dette gjelder imidlertid kun en mindre del av det som må anses som verdifullt. Er skogeier i tvil om kulturlandskapet er verdifullt, kan det søkes råd hos fylkesmannen, kommunen eller andre med kompetanse på området. Der det allerede finnes utviklede skogbryn mot innmark, bør en imidlertid generelt bevare disse ved hogst.

---

13. Kulturminner og kulturmiljøer

Kravpunktet skal sikre at det tas hensyn til kulturminner og mindre kulturmarker i skoglandskapet.

KRAV OG REGLER

I tillegg til å ta vare på automatisk fredete kulturminner, skal det også tas hensyn til andre verdifulle kulturminner. Herunder skal det ikke aktivt etableres ny skog på kulturmarker mindre enn 5 dekar i skoglandskapet. Unntaksvis kan det etableres skog der omdisponering er godkjent av kommunen etter § 9 i Jordloven, forutsatt at det ikke er i strid med hensyn til verdifulle kulturminner eller kulturmiljøer,

Det er skogeiers ansvar å gjøre seg kjent med hva som er registrert av kulturminner i skogen og ta hensyn ved hogst og skogbehandling. Et godt hjelpemiddel er å sørge for riktig markering av kjente kulturminner og kulturmiljøer i skogbruksplanen.

FORKLARINGER

Alle kulturminner fra før 1537 og alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet.

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til. I skogen vil det være mange kulturminner som ikke er automatisk fredet som følge av alder. Også blant disse er det verdifulle kulturminner som det skal tas hensyn til.

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng.

---

14. Landskapsplan

Kravpunktet skal sikre at skogforvaltningen tar hensyn på tvers av bestands- og eiendomsgrenser.

KRAV OG REGLER

For teiger over 10.000 dekar skal bestandsovergripende, landskapsøkologiske hensyn ivaretas ved planlegging og forvaltning av skogen. Også for mindre teiger skal det så langt det er mulig tas viktige landskaphensyn på tvers av eiendomsgrensene.

En helhetlig landskapsplanlegging innebærer for eksempel at det legges vekt på:

- Stedstilpasset skogbruk
- Hensyn til landskapsbildet
- Gammelskogandel
- Behov for restaureringsbiotoper
- Friluftsliv - stier, løyper
- Skogsbilveger
- Viltbiotoper, tuurleiker

FORKLARINGER

Landskapsøkologi er samspillet mellom økologiske prosesser og mosaikken i landskapet. Landskapsøkologisk perspektiv vil si at ulike livsmiljøer til enhver tid må finnes i landskapet.

Med hensyn til landskapsbildet menes at hogstføring og bruk av åpen hogstform planmessig skal tilpasses landskapets former.

Med stier og skiløyper menes alle stier og skiløyper som er merka, som framgår av kartserien N50 eller har tilsvarende bruk eller framstår tydelige i terrenget.

Med hensyn til viltbiotoper menes planmessig forvaltning av bl.a. tiurleiker og skog inntil hekkeplass for rovfugler.

---

15. Langsiktig virkesproduksjon

Kravpunktet skal sikre at etablering av ny skog skal skje så raskt som mulig sett i forhold til voksestedets egenskaper.

KRAV OG REGLER

På arealer der en har planlagt naturlig foryngelse etter hogst, må det hogges på en slik måte at foryngelse kan etableres raskest mulig. Hvis en ikke lykkes med naturlig foryngelse, skal skogkulturtiltak settes i verk.

På arealer der en har planlagt planting eller såing etter hogst, skal det plantes eller såes så snart det er forsvarlig og praktisk mulig.

Gjennom ungskogpleie skal det legges vekt på å utnytte arealenes muligheter for kvalitetsproduksjon og å bygge opp en skog som gir grunnlag for variasjon i avvirknings- og foryngelsesmetoder.

16. Markberedning

Kravpunktet skal sikre at markberedning gjennomføres på en mest mulig skånsom måte.

KRAV OG REGLER

Markberedning kan utføres på de arealtypene der tiltaket har positiv effekt på foryngelse og etablering av ny skog. Markberedning gjennomføres på en skånsom måte der en tar hensyn til biologisk viktige områder, stier, bekker, erosjonsfare og kulturminner.

Primært skal overflatebehandling benyttes. I hellende terreng med erosjonsfare skal sammenhengende furer ikke forekomme.

---

17. Myr og sumpskog

Kravpunktet skal sikre at økologiske funksjoner til myr, myrskog og sumpskog ivaretas ved skogbrukstiltak.

KRAV OG REGLER

Nygrøfting av myr og sumpskog skal ikke skje.

Grøfterensk og suppleringsgrøfting kan skje så sant det ikke er behov for restaurering av nøkkelbiotoper/ biologisk viktige områder på denne marktypen på eiendommen.

Så langt det er mulig av hensyn til stabilitet og foryngelse av tilstedeværende treslag, skal lukkede hogster brukes i sumpskog og myrskog og i overgangssonen mot fastmark.

Der det er naturlig grunnlag for det, skal en ved skjøtsel og hogst bevare eller utvikle en flersjiktet kantsoner langs myrer. (Se også kravpunktet for kantsoner.) Det skal legges til rette for en stedegen treslagssammensetning i kantsonen.

Det skal ved skogbehandling legges vekt på å ivareta de økologiske funksjonene til alle myrer og sumpskog, uavhengig av størrelse. Buskvegetasjonen er særlig viktig. Etablering av kantsoner og tilpasninger av hogstform er imidlertid normalt bare aktuelt for myrer og sumpskog større enn 2 dekar.

FORKLARINGER

Med myr- og sumpskog menes skog på torvmark eller sumpjord der vegetasjonen er dominert av fuktrevende arter og innslag av myrplanter. Myrskog er i hovedsak vegetasjonstypen furumyrskog. Sumpskog er i hovedsak vegetasjonstypene gran- og bjørkesumpskog og lauv- og viersumpskog. Myr- og sumpskog opptrer ofte i mosaikk med myr og/eller fastmark som gradvise overganger. Myr- og sumpskog kan deles i produktiv skog, med produksjonsevne større enn 0,1 kubikkmeter pr. dekar og år, og i trebevokst impediment med tretetthet ned til 6 trær pr. dekar som kan bli 5 meter høye.

---

18. Skogreising og treslagsskifte

Kravpunktet skal sikre at skogreising skjer på en miljømessig god måte og at spredning av utenlandske treslag holdes under kontroll.

KRAV OG REGLER

Ved skogreising og foryngelse etter hogst skal norske treslag benyttes. Der det er problemer med å etablere foryngelse med tilfredsstillende produksjon kan utenlandske treslag benyttes. Utenlandske treslag kan også benyttes i mindre omfang for produksjon av spesialkvaliteter.

Spredning av utenlandske treslag skal holdes under kontroll gjennom skogbehandlingen.

Utforming av skogreisingsfeltene skal tilpasses landskapet. Det skal legges vekt på å skape myke overganger mellom granskogen og områdene rundt. På eiendommer med skogreising skal en der det er mulig sikre minimum 10 % lauvinnslag på skogreisingsarealet.

Ved skogreising skal det tas hensyn til mye brukte stier og løyper slik at

opplevelsesverdien knyttet til bruken av stien/løypa opprettholdes. Det skal ikke plantes nærmere enn 2,5 meter fra slike stier og skiløyper.

Videre skal det ikke skje:

- Treslagsskifte på furumyrskog på Vestlandet.
  - Treslagsskifte i sumpskog.
  - Treslagsskifte i edellauvskog, med unntak på vegetasjonstypen blåbær-eikeskog på lav og middels bonitet.
  - Skogreising på åpen røsslynghei.
  - Treslagsskifte i kalkfuruskog og kalkbjørkeskog.
  - Skogreising eller treslagsskifte i kantsonen mot vassdrag.
-

19. Skogstruktur

Kravpunktet skal sikre at det til enhver tid finnes minst 30 % skog under vernskoggrensen med struktur som er bra for arter som lever i gammel skog og for friluftslivet.

KRAV OG REGLER

For å ivareta hensyn til arter som lever i gammel skog og hensyn til friluftslivet, skal det til enhver tid finnes minimum 30 % gammel skog under vernskoggrensen mot fjellet.

Kravet gjelder ikke på eiendomsnivå.

OVERVÅKING

Rådet har plikt til å sette i verk tiltak når data på fylkesnivå fra Landsskogtakseringen viser en utvikling som truer målet om minst 30 % andel gammel skog definert som hogstklasse 4 og 5. Dokumenterte arealer forvaltet etter standarden Biologisk viktige områder og skogarealer vernet etter Naturvernloven inngår.

20. Skogsveger

Kravpunktet skal sikre at skogsveger bygges på en slik måte at det gis gode skogbruksmessige løsninger samtidig som miljømessige forhold ivaretas.

KRAV OG REGLER

Ved planlegging og bygging av skogsveger skal hensyn til friluftsliv og miljøverdier vektlegges, i tillegg til de rent skogbruksmessige og annen næringsmessig arealbruk. Det skal ikke bygges veg i skog forvaltet etter kravpunktet Biologisk viktige områder.

Trasévalg og vegstandard skal planlegges slik at naturinngrepene blir minst mulig. Linjeføringen skal i størst mulig grad tilpasses landskapet og vegen skal bygges lett i terrenget.

Ved planlegging av nye veganlegg skal skogeier dokumentere at veibygging over områder med registrerte spesielle miljøverdier unngås. I større sammenhengende skogarealer som har spesielle verdier for miljøvern og friluftsliv i kraft av lite omfang av tekniske inngrep, skal nye veganlegg søkes unngått. Det samme gjelder vegbygging i klasse 3-områder i arealdelen av kommuneplanen for varig vernede vassdrag.

I marginale skogstrøk hvor annen bruk av arealene enn rent skogbruk er av vesentlig betydning, skal enkle vegløsninger som traktorveger og vinterbilveger prioriteres.

---

21. Sprøyting

Generelt sett er sprøyting i skog uønsket. Kravpunktet skal sikre at sprøyting med plantevernmidler i skog bare brukes der det er klart mer effektivt enn mekaniske metoder og at det samtidig ikke er i konflikt med landskapskvaliteter og opplevelsesverdier.

KRAV OG REGLER

Ut fra et føre var-prinsipp skal sprøyting underlegges en streng praksis. Behovet skal reduseres i størst mulig grad ved variert bruk av ulike hogstformer og

skogkulturmetoder. Der dette ikke fører til ønsket resultat, kan sprøyting skje når dette er klart mer effektivt enn mekaniske metoder for å hindre oppslag av gras-, urte- og lauvvegetasjon som hindrer ønsket foryngelse.

Sprøyting skal ikke skje på vegetasjon som i gjennomsnitt er mer enn 2 meter høy.

I mye brukte friluftslivområder skal det legges vekt på at landskapskvalitetene og opplevelsverdier knyttet til et variert lauvtreinnslag ikke reduseres vesentlig av tiltaket.

FORKLARINGER

Med sprøyting menes spredning av plantevernmidler som et skogkulturiltak.

---

22. Terrengtransport

Kravpunktet skal sikre at terrengskader begrenses og at utbedring skjer så raskt som mulig.

KRAV OG REGLER

Ved terrengtransport skal en legge vekt på å unngå terrengskader som er skjæmmende og som kan forårsake vannavrenning og erosjon.

I områder med mye mark med dårlig bæreevne og hvor faren for terrengskader er stor ved drift i sommerhalvåret, skal utdrift av tømmer fortrinnsvis skje på frossen eller godt snødekt mark.

Det skal primært ikke skje terrengtransport i områder som er avsatt som biologisk viktige områder.

Stier og løyper, samt veger av kulturhistorisk interesse skal ikke benyttes som kjøretrasé der det er praktisk mulig å unngå dette. Unntatt er stier og løyper som er lagt i allerede opparbeidede kjøretraseer for skogsdrift og til friluftsmål. Også for å unngå dobbelttraseer og alternative utdriftstraseer som vil ha større negative konsekvenser for miljøet og friluftslivet, kan det gjøres unntak fra hovedregelen.

Hjulspor som forårsaker vannavrenning og erosjon, kjøreskader i stier og løyper og andre vesentlige skader, skal utbedres så snart fuktighetsforholdene gjør dette praktisk mulig etter avsluttet bruk av utdriftstraseen.

---

23. Treslagsfordeling

Kravpunktet skal sikre at treslagssammensetningen ivaretar både økonomiske og miljømessige forhold.

KRAV OG REGLER

Treslagssammensetningen skal tilpasses voksestedets egenskaper. Der klimatiske og jordbunnsmessige forhold ligger til rette for det, skal det tilstrebes et betydelig lauvtreinnslag med egne lauvtrebestand, lauvtrær i grupper og som enkeltrær, herunder gamle, grove lauvtrær. Der forholdene ligger til rette for det, skal det tilstrebes en blanding av gran og furu.

På eiendomsnivå skal 10 % av sum kubikkmasse i hogstklasse 3, 4 og 5 være retningsgivende for lauvtreinnslaget.

Norske treslag som er sjeldne i området, skal ivaretas og/eller fremmes ved skogbrukstiltak.

---

24. Åpenhet om miljøinformasjon

Kravpunktet skal sikre åpenhet om beslutningsgrunnlaget og praktiseringen av Levende Skog.

KRAV OG REGLER

Krav om miljøinformasjon etter Miljøinformasjonsloven om data fra miljøregistreringer eller annen type miljøinformasjon knyttet til forvaltningen av skogressursene på eiendommen skal gis når det blir krevd.

OVERVÅKING

Ved gruppesertifisering skal et sammendrag av revisjonsrapportene som viser hvilke miljøavvik og observasjoner som er funnet, være offentlig tilgjengelig. Revisjonsrapporten skal være utarbeidet av ekstern revisor.

---

25. Samiske rettigheter

Kravpunktet skal sikre at samiske rettigheter ivaretas der det drives skogbruk.

KRAV OG REGLER

Skogeier skal respektere og ta hensyn til samiske rettigheter. Finnes samiske rettigheter på eiendommen, skal de ivaretas.

